BANSKOBYSTRICKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ
novohradské osvetové stredisko

FOKUS
REGIONÁLNY KULTÚRNY SPRAVODAJCA

ročník 24 regionálny mesačník číslo 11 november 2014

PREDSTAVUJEME FOLKLÓRNE SÚBORY

*NOS Lučenec v rámci monitoringu kolektívov záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte začína uvádzať cyklus „**Predstavujeme folklórne súbory**". Pokračujeme FS IPEĽ.*

folklórny súbor Ipeľ

História: Prvé stretnutie, na ktorom sa schválilo založenie FS Ipeľ pri CZV SZM ZŤS Lučenec, sa konalo **6.1.1977** a zúčastnili sa ho zástupcovia vtedajšieho vedenia závodu – Ing. Fazekaš, Ing. Csőbőneyi, Melicherčík a p. Kvak, technický vedúci budúceho súboru a prvý choreograf súboru – **Viliam Slovák**. Vtedy sa určili oblasti, ktoré chcel súbor prezentovať. Okrem Novohradu to bola Detva a Horehronie. Súbor zakladali milovníci folklóru a od začiatku sa snažili o uchovávanie pôvodných tradícii, piesní a tancov.

O. Stieranka a V. Slovák

Počas svojej existencie mal súbor niekoľkých zriaďovateľov a vystriedalo sa aj viacero vedúcich. V roku 1978 sa zriaďovateľom stal ZK ROH ZŤS Lučenec. Od 20.8.1981 prešiel súbor pod Mestské osvetové stredisko. Neskôr to bolo MsKS a nakoniec sa zriaďovateľom stalo mesto Lučenec. V roku 2000 bolo založené OZ IPEĽ a predsedom sa stal Miroslav Špurek. Za 37 rokov sa názov súboru nezmenil, vždy to bol a je IPEĽ. Podľa zápisu v kronike FS bola prvou vedúcou **Danica Paššáková** (na obr.), ktorá zároveň viedla aj kroniku. Po nej túto pozíciu zastávali Lýdia Poláková (1981), od 20.8.1981 Ivan Pupala a od roku 1984 Milan Kelemen, pričom organizačnou vedúcou bola vtedy Lýdia Poláková. Umeleckým vedúcim súboru od r. 1980 bol Ing. Igor Krista, vedúci hudby Marian Fajčík a primášom Dezider Dombi. Z choreografov je potrebné spomenúť Viliama Slováka, Dušana Macejčoka. Z pedagógov tanca to bola Mária Segečová pre dievčatá a Štefan Máliš, ktorý mal na starosti chlapcov.

Prvé vystúpenie sa konalo so spevákom **Marianom Fajčíkom** (na obr.) a ľudová hudba hrala v zložení: Július Zdechovan, primáš, Jozef Budáč (husle), Ján Salva (basa), Ladislav Sojka (harmonika), Štefan Marcinek (kontráš), Jozef Libiak (fujara). Pri založení súboru evidovali 35 členov, spomeňme aspoň niektorých:

Ľudová hudba

Jozef Albert, Anna Kyseľová, Ružena Martinská, Iveta Melicherová, Anna Lisičanová, Elena Vrábeľová, Danica Paššáková, Mária Marková, Anna Strapková, Štefan Tomka, Zlata Goreliková, Štefan Babic, Jana Kocúrová, Elena Malčeková, Ľubica Bariaková, Jana Marková, Milan Matuška, Štefan Melicher, Anton Bystriansky, Lýdia Strapková, Emília Cabanová, Mária Stehlíková, Peter Líška, Jaroslav Spodniak,Viliam Slovák, Jozef Šulek, Štefan Máliš, Eva Janitová, Zdena Harandzová. V roku 1983 pribudli noví členovia: Mária Segečová, Marta Cerovská, Zuzana Šuleková, Ján Fehérpataky, Peter Rapčan, Štefan Babic, Jaroslav Spodniak, Vladimír Segeč, Milena Lajtošová a ď. Zvlášť treba pripomenúť ľudí, bez ktorých by to nefungovalo. To sú vynikajúci interpreti v jednotlivých zložkách: tanečnej (**Iveta Melicherová, Mária Marková, Janka Marková, Milan Matuška, Štefan Máliš**), speváckej (**Marian Fajčík, Milan Matuška, Štefan Babic, Elena Malčeková, Zuzana Samašová, Elena Vrábeľová, Iveta Kýpeťová**), muzikantskej (**Július Zdechovan, Jozef Budáč, Ján Banga, Ján Salva, Štefan Marcinek**). Z choreografov to boli najmä **Viliam Slovák** a **Igor Krista**. Nemožno nespomenúť Betku Strapkovú, ako kostymérku.

Pokr. na str 2

Pokr. zo str. 1 „Ipeľáci“, ako ich viacerí volali, vystupovali na viacerých podujatiach regiónu a zúčastňovali sa mnohých folklórnych stretnutí či festivalov. Vo svojom repertoári ponúkali niekoľko tancov – od r. 1980 – *Uterákový a Na Madačke, Šatkovec (od r. 1983), Detva, Jánsky, Fľaškový, ale aj Cigánsky tanec.* **Uterákový** je svadobný tanec z Novohradu, ktorý sa tancoval v Ábelovej.

Madačka je tanec, ktorý sa tancoval po práci, napr. na páračkách.

Jánsky tanec je typicky novohradský, patrí medzi kruhové tance a vychádza zo zvykov na Jána. **Fľaškový** ako žartovný tanec, zobrazuje, že nie len chlapi môžu byť pijanmi, ale aj ženy. **Šatkovec** je ľúbostný tanec, pri ktorom dievčatá lákajú chlapcov šatkami. Kto sa raz dostal do tohto kolektívu nadšených folkloristov, ten skoro vždy zostával, aj napriek tomu, že cesty života sa postupne menili. Členstvo v súbore, to neboli len skúšky a vystúpenia, bol to život a zábava mladých ľudí, ktorá ovplyvnila ďalšiu životnú cestu viacerých. Či to bol osud, ťažko povedať. Ale isté je, že bolo uzavretých veľa manželských zväzkov, veď posúďte (Anna Kyseľová a Milan Ďuriško uzavreli manželstvo 17. 6. 1978 v Ábelovej, Anna Strapková a Ivan Krupa -29.3.1980 v Lučenci, Mária Marková a Ondrej Ľupták – 28.6.1980 na MNV v Uhorskom, Tibor Fekiač a Lýdia Barcajová – 13.9.1980 Lučenec, Ruženka Martinská a Jozef Albert, Judita Štefáková a Róbert Hanula – 24.7.1982 Fiľakovo, Katka Moravčíková a Jožko Kováč – 29.10. 1983, Elena Malčeková a Ladislav Rubint – 18.2.1984 Buzitka...). Dokonca vznikali manželstvá aj medzi členmi - Mária Segečová a Ján Fehérpataky – 16.6.1984 – MsNV Lučenec, či Zuzana Langhofferová a Jozef Samaš - 22.9.1984 – MsNV Lučenec. Marcela Šuleková a Roman Tóth (1989), Dáša Líšková a Stanislav Murín (2007)...

Okrem veselých príhod, kronikárka zaznamenala aj jednu smutnú udalosť – člen FS **Peter Líška** náhle kamarátov opustil – odišiel do folklórneho neba 23.1.1982, po krátkej ťažkej chorobe. Za takmer štyri desaťročia dosiahol súbor nemálo úspechov a získal viacero ocenení. Ako napr. Ďakovný list FS Ipeľ pri príležitosti predvianočného stretnutia FS „Tancuj, tancuj...“ za úspešnú reprezentáciu regiónu na festivaloch a kultúrnych podujatiach (Radzovce 5.12.2008), či Diplom a strieborné pásmo FS Ipeľ na regionálnej prehliadke tvorivých choreografií folklórnych súborov v Radzovciach (21. 5. 2011). Významným ocenením bola Pocta generálneho riaditeľa Národného osvetového centra FS Ipeľ za uchovávanie a rozvoj kultúrneho dedičstva v oblasti folklóru (2012). Súbor sa prezentoval na viacerých festivaloch doma - Detva (1984, 2003), Východná (2002), Kokava nad Rimavicou (2003,2005, 2008, 2009,2010, Lučenec – NFF. Ale absolvoval aj množstvo zahraničných zájazdov - Bulharsko (1986), Maďarsko – každoročne, Poľsko (1994), Srbsko (2010), Praha (2004), ČR - Jánošíkov dukát (2004,2008), Francúzsko – Majáles Slovákov v Paríži (7.-12.6.2012). Folklórny súbor viackrát účinkoval v rozhlase, štúdiu B. Bystrica, TV Markíza, ale v roku 2010 aj v relácii Kapura na STV 2, kde predviedli tanec z Novohradu „Uterákový“. Vydali jednu LP pod názvom Ipeľ a neskôr CD „Súbor Ipeľ“. Plodné obdobie začalo pomaly stagnovať po roku 1990, menili sa členovia, časť odišla do škôl, čo spôsobilo, že po roku 1995 súbor naplno nepracoval. Po takmer päť ročnej odmlke, v roku 2000 sa činnosť obnovila, najmä zásluhou dlhoročnej členky Marcely Tóthovej, ktorá sa stala vedúcou FS.

Súčasnosť: Folklórny súbor pracuje pri meste Lučenec. Vedúcou je **Mgr. Marcela Janštová**. Dnes súbor eviduje 34 členov, z toho 16 tanečníkov, 10 spevákov, 3 hudobníkov, 1 tvorcu programov a 1 organizačno-administratívneho pracovníka. Umeleckým vedúcim a choreografom súboru je Viliam Slovák, krojárom Miroslav Špurek. Vedúci speváckej zložky – Viera Kamenská a Viliam Slovák. Vedúci hudobnej zložky – Michal Oťapka. Súčasní sólisti speváci – Veronika Lušpajová, Michal Bartoš, Richard Tóth, Lenka Spodniaková, Ján Murín, Martina a Veronika Gašparová, Zuzana Samašová, Vladimír Špurek, Miroslav Melicherčík. Súčasní sóloví hudobníci – heligónkari (Peter Trčan, Jozef Fízeľ), harmonikár (Miroslav Melicherčík). Viac rokov mal súbor vlastnú ľudovú hudbu – Melicherčíkovcov z Detvy, dnes spolupracuje s ĽH Paprčkovci alebo Stierankovci z Kalinova.

Spestrením programovej ponuky súboru bolo uzavreté partnerstvo so ženskou speváckou skupinou **Vidovenky** z Vidinej, s ktorou realizovali viacero spoločných projektov a vzájomne si dopĺňajú vystúpenia. ***Pokr. na str. 3***

Pokr. zo str. 2 Dnes sú Vidovenky súčasťou FS Ipeľ a ich repertoár tvoria piesne z Novohradu (Ábelovské, Jánske, Žartovné...)

Členskú základňu tvoria prevažne študenti a mladí ľudia. Okrem tradičných vystúpení realizovali aj výchovné koncerty pre školy – „Rodným krajom“ (2004)

Repertoár súboru vychádza najmä z oblasti Novohradu – tanec z Madačky, tanec Svadobný Uterákový z Ábelovej a Políchna, ale aj zo severnej časti Novohradu, z Málinca - Málinské koleso a z okolia Lučenca tance - Jánske ohne, Jarmok v Lučenci, Páračky. Má spracovaný materiál taktiež zo susedných regiónov Gemer, Hont a Podpoľanie. Tancujú tance z Podpoľania, pretože sú im srdcu blízke. Nielen preto, že veľa členov (aj bývalých) odtiaľ pochádzalo, ale aj preto, že v minulosti sa sem na juh sťahovali celé rodiny z tohto kraja, hlavne za pôdou, No a tie zvyky a tance si priniesli so sebou.

Takto vznikli tance - Šatkovec – tanec zamilovaných, Tanec s fľaškami (tancujú ženy nie chlapi), Očovský párový, Babský tanec. Na spestrenie repertoáru ponúka súbor Cigánsky tanec a tanec z Horehronia.

Ipeľ je pravidelným účastníkom regionálnych a krajských podujatí a súťaží. V lete sa zúčastňuje folklórnych festivalov - Detva, Koliesko v Kokave nad Rimavicou, ale vystupoval aj vo Východnej. Každoročne je domácim a uvítacím súborom na Medzinárodnom folklórnom festivale v Lučenci.

Folklórny súbor každoročne vystupuje na rôznych kultúrno-spoločenských podujatiach organizovaných mestom Lučenec, ako sú fašiangy, ples, stavanie mája a pod. Ale 22. 5. 2012 otvorili dokonca „Timravinu studničku“ nad Polichnom, podujatie sa realizovalo v rámci projektu NOS v Lučenci pod názvom „Otváranie studničiek na Turíce“.

Vtedy mladí folkloristi v nádherných krojoch zaspievali a zatancovali. Dievčatá rozčerili hladinu, nabrali vodu zo studničky a vyliali priezračnú „polichniansku“ vodičku na všetky svetové strany a takto symbolicky otvorili studničku spisovateľky B.S. Timravy.

Súbor na svoje nácviky využíva priestory bývalého Domu kultúry, dnes Divadla B.S. Timravy, skúšajú jedenkrát do týždňa, zvyčajne v piatok.

Pre záujemcov, ktorí by FS IPEĽ radi spoznali uvádzame kontakt na vedúcu: Mgr. Marcela Janštová, mobil: 0905 926 498, e-mail: macatothova@centrum.sk.

Zdroj: Kronika FS Ipeľ, spomienky Mgr. M. Janštovej, vedúcej FS, Diplomová práca „Tradičný hudobný folklór Novohradu“ – Gabriela Szókontorová, UMB v Banskej Bystrici, FHV, Katedra hudby (2007).

Pozn. red.:

NOS po predstavení súboru v Rekuse, zároveň uverejňuje na svojej web stránke v časti folklór tzv. evidenčnú kartu (EK) obsahujúcu základné údaje a fotografie FS, pričom ide o otvorený dokument, čiže prípadné doplnenia od folkloristov radi uvítame...

ľudia—roky-udalosti

Igor Túnyi: „Vedecký pracovník je prorokom ducha a poslom nádeje“

Geofyzik, vedecký pracovník **RNDr. Igor Túnyi, DrSc**. sa narodil 13. 11. 1949 v Kokave nad Rimavicou, okres Poltár. Základnú školu absolvoval v r. 1956-65 v rodnej obci, SVŠ absolvoval v r. 1965-68 v Hnúšti-Likieri. V r. 1968-73 študoval na Matematicko-fyzikálnej fakulte (MFF) Karlovej univerzity (KU) v Prahe. V r. 1973-75 pôsobil ako vedecký asistent v Geomagnetickom observatóriu SAV v Hurbanove, v r. 1976-79 ako vedecký ašpirant v Geofyzikálnom ústave SAV v Bratislave. V r. 1980-84 pracoval ako vedúci odborný referent v Slovenskom geologickom úrade v Bratislave. Od r. 1984 pôsobí až doteraz ako vedúci vedecký pracovník v Geofyzikálnom ústave SAV v Bratislave, z toho bol v r. 1997-2005 riaditeľom ústavu a v r. 2005-2013 členom Predsedníctva SAV. Žije v Dunajskej Lužnej pri Bratislave.

Pán doktor, mohli by ste nám priblížiť svoju mladosť, ktorú ste prežili v Kokave nad Rimavicou?

Na detstvo a mladosť si spomínam veľmi rád. V rodnom dome, v ktorom som prežil toto krásne obdobie života, stále býva moja 85-ročná mama. Navštevujem ju tak často, ako mi to okolnosti dovolia. Domov chodím rád nielen pre relax, ale hlavne pre nové sny a plány do budúcnosti. V živote som mal šťastie na dobrých kamarátov, spolužiakov, učiteľov, profesorov a kolegov. Rodičia boli úradníci. Mám jednu sestru, ktorá je právničkou. Dnes bývam v Dunajskej Lužnej pri Bratislave. Manželka a dcéra sú psychologičky, syn je informatik. Veľa mi do života dal starý otec svojím zmyslom pre humor a zásobou ľudových múdrostí. Vynikajúcim učiteľom bol Ondrej Ňuňuk, ktorý sa neskôr stal mojím najlepším priateľom. Rád si spomínam aj na učiteľku matematiky Zuzanu Gaštanovú. Z množstva priateľov spomeniem len spolužiakov zo základnej a strednej školy: Leona Sokolovského, Jozefa Hazlingera a Pavla Piliarika, z vysokej školy: Mariána Fabiána a Jána Hermanna. Z neskorších dôb spolupracovníkov: Milana Hvoždaru, Ladislava Brimicha, bývalého predsedu SAV Štefana Lubyho, Mons. Františka Rábeka, či amerického kolegu slovenského pôvodu Ladislava Rotha.

Po maturite v Hnúšti viedli vaše kroky do Prahy, kde ste študovali na MFF Karlovej univerzity ...

Fyzika sa mi zdala a doteraz sa zdá vedou, ktorá sa najviac približuje k prapôvodu všetkého živého aj neživého (big bang, gravitácia, elektrina, magnetizmus, atď.). Preto som sa prihlásil na MFF KU do Prahy, čo bol v tom čase vrchol možností u nás. Od detstva ma fascinoval kompas. O tom, že existuje geofyzika, som nevedel. Dozvedel som sa to až na univerzite. Pôvodne som začal študovať jadrovú fyziku, avšak už vtedy bolo toľko absolventov tohto módneho odboru, že prakticky nemali uplatnenie. Na zahraničie sa nedalo ani pomyslieť. Keď som zistil, že geofyzika poskytuje štúdium geomagnetizmu, prestúpil som na túto špecializáciu a geomagnetizmus sa stal mojím celoživotným povolaním. Z tohto obdobia mám najkrajšie spomienky na akademika Prof. RNDr. Aloisa Zátopka, DrSc. Skúška u neho trvala okolo 4 hodín a za tú dobu prebral so študentom celú látku a dovysvetľoval, čo bolo potrebné. Treba však priznať, že sme v ročníku boli len traja. Na študentský život v Prahe mám dobré aj horšie spomienky. Tie dobré sa viažu na úspechy i neúspechy v škole a s nimi spojené dobrodružstvá mimo školy. Zlé spomienky: boli to roky najtuhšej normalizácie s tvrdou demagógiou, prepúšťaním profesorov ... Mimochodom, živo si spomínam na udalosti okolo upálenia sa Jana Palacha, ktorý bol mojím rovesníkom. Hoci sa mi v Prahe ponúkali dobré kariérne možnosti, vždy som sa chcel vrátiť na Slovensko. Počas štúdia som bol aj horolezcom, dosiahol som prvú výkonnostnú triedu a mal som lukratívnu ponuku od Českého horolezeckého svazu.

Svoju profesijnú kariéru ste zahájili v Hurbanovskom observatóriu SAV ...

Pri vstupe do praktického života som mal šťastie. Nastúpil som do Oddelenia geomagnetizmu na Geofyzikálnom ústave SAV v Bratislave, ktorého súčasťou je Geomagnetické observatórium GFÚ SAV v Hurbanove. Bol som jedným z mála spolužiakov, ktorí sa uplatnili v špecializácii, ktorú vyštudovali. Geomagnetické observatórium v Hurbanove je časťou komplexu observatórií, založených koncom 19. storočia grófom Mikulášom Konkolym-Thegem. Okrem geomagnetizmu sú tam hvezdáreň a seizmická aj meteorologická stanica. Tento uhorský šľachtic, nadšenec vedy, vybudoval takúto vedeckú základňu z vlastných prostriedkov na svojom panstve (pôvodným menom Ógyalla). V Hurbanove som strávil dva roky, počas ktorých som vykonával široké spektrum geomagnetických činností, od observatórnych pozorovaní geomagnetickej aktivity cez terénne magnetické merania po spracovanie a vyhodnocovanie výsledkov. Presvedčil som sa, aký je rozdiel medzi učebnicovými vedomosťami začínajúceho vedeckého pracovníka a praktickými skúsenosťami ostrieľaných „kozákov“.

V súčasnosti od r. 1985 pôsobíte v Geofyzikálnom ústave SAV v Bratislave. Dovolíte nám trocha nahliadnuť do zákulisia tejto vašej práce?

V Bratislave sa mojím dominantným zameraním stal paleomagnetizmus. Bola to reakcia na urgentnú požiadavku slovenskej geológie. V magnetizme hornín je totiž uložená informácia o ich vzniku, zložení a vývoji, tak ako v magnetickej pamäti počítačov. Úlohou paleomagnetizmu je tieto informácie rozšifrovať a poskytnúť ich geologickej praxi. Okrem praktických aplikácií dávajú paleomagnetické merania poznatky aj o procesoch v jadre planéty, kde sa

Pokr. na str. 5

Pokr. zo str. 4 ...toto pole generuje. Popri paleomagnetizme som sa venoval teoretickým prácam, zameraným na vznik geomagnetického poľa, štúdiu vplyvu geomagnetickej aktivity na živé organizmy, vrátane človeka, uplatneniu geomagnetizmu vo vojenskom aj civilnom letectve a ďalším aspektom tohto odboru. Moja viac-menej jednoznačná kariéra bola v r. 1980 -84 prerušená pôsobením na Slovenskom geologickom úrade, kde som mal na starosti geofyzikálny prieskum a vyhľadávanie ložísk ropy a zemného plynu na Slovensku. V súčasnosti sa okrem geomagnetizmu venujem teórii vzniku Zeme a planét, hlavne úlohe magnetických polí pri vytváraní zhlukov hmoty v protoplanetárnom plynoprachovom oblaku. Na Slovenskej akadémii vied som prešiel rôznymi funkciami od vedúceho Oddelenia geomagnetizmu, cez riaditeľa Geofyzikálneho ústavu po člena predsedníctva SAV. Mám primeranú zahraničnú spoluprácu a okrem toho sa angažujem aj vo vedeckej spolkovej činnosti. V súčasnosti som predsedom Slovenskej fyzikálnej spoločnosti.

Čo považujete za najdôležitejšie vo svojom živote?

Okrem obligátneho zdravia pre mňa a mojich blízkych, považujem pre vedeckého pracovníka za najdôležitejšiu slobodu myslenia. Mojím krédom je konštatovanie: „Vedecký pracovník je prorokom ducha a poslom nádeje“.

PhDr. František Mihály

Pripomíname si:

Dobra Zubová

*Učiteľka, poľnohospodárska inžinierka **Ing. Dobra Zubová, prom. ped.,** rod. Meká sa narodila 2. 11. 1934 v obci Pondelok, dnes Hrnčiarska Ves, okres Poltár. Ľudovú školu absolvovala v rodnej obci, meštiansku dievčenskú školu v Rimavskej Sobote. V r. 1950-53 študovala na gymnáziu v Rimavskej Sobote. V r. 1953-57 v štúdiu pokračovala na Vyššej pedagogickej škole v Banskej Bystrici a v r. 1977-82 na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1953-74 pôsobila ako učiteľka ZŠ na viacerých miestach – Heľpa, Uhorské, Poltár, Lučenec. V r. 1974-76 pracovala ako robotníčka vo firmách Hydrostav a Benzinol v Lučenci. V r. 1976-90 bola vedúcou útvaru strediska v Agrochemickom podniku v Lučenci a Tomášovciach.*

V období rokov 1990-92 pôsobila ako riaditeľka Školskej správy v Lučenci. Od r. 1992 žila na dôchodku v Lučenci.

Svoju profesijnú kariéru zahájila ako učiteľka základnej školy. Po komunistickej čistke zakotvila v Agrochemickom podniku, v útvare ochrany a výživy rastlín. Po r. 1990 sa vrátila do školských služieb. V r. 1999-2002 bola poslankyňou Mestského zastupiteľstva v Lučenci, ako aj funkcionárkou Slovenského zväzu záhradkárov. Po celý život sa riadila Štefánikovským heslom: „A ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem!“

Dobra Zubová zomrela 13. 6. 2003 v Lučenci a tu je i pochovaná.

Profesor Emil Huraj

Lekár - ortopéd, traumatológ, vysokoškolský učiteľ **Prof. MUDr. Emil Huraj, DrSc., Dr. h. c.**, sa narodil 16. 11. 1924 v Starej Haliči v okrese Lučenec. Ľudovú školu navštevoval v rodnej obci, gymnázium absolvoval v Lučenci a vo Zvolene, kde maturoval v r. 1944. V r. 1944-50 študoval na Lekárskej fakulte (LF) Univerzity Komenského (UK) v Bratislave. V r. 1973 získal čestný doktorát na Univerzite Martina Luthera v Halle-Wittenbergu (vtedy NDR). V r. 1950-90 pôsobil ako lekár a vysokoškolský učiteľ na Ortopedickej klinike LF UK, od r. 1969 ako profesor a prednosta kliniky. Od r. 1990 žil na dôchodku v Bratislave.

Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriaval na poúrazovú reparačnú chirurgiu, ako i na riešenie problémov kostných infekcií v chronickom štádiu. Ťažiskom jeho práce boli predovšetkým ortopedické choroby – vrodené luxácie, koxartrózy a náhrada kĺbov protézami. Popri štúdiu bedrového kĺbu využil ako prvý na svete denzitometriu. Bol autorom publikácií: *Podiel vaskularizácie na hojení zlomenín predkolenia (1962), Choroby bedrového kĺbu v detstve a starobe (1966), Ortopédia, Traumatológia – skriptá pre medikov (1959, 1960)* a i. V r. 1959-85 bol členom redakčných rád týchto odborných časopisov: Acta Ortopedica et Traumatologica Czechoslovakia, Rehabilitácia, Rozhledy v chirurgii, Bratislavské lekárske listy a i. Absolvoval viacero zahraničných študijných pobytov a kongresových ciest v rámci celej Európy.

Profesor Emil Huraj zomrel 6. 3. 1999 v Bratislave, pochovaný je v rodinnej hrobke v Starej Haliči.

František Krňan

Matematik, autor učebníc, vysokoškolský učiteľ **Prof. RNDr. František Krňan** sa narodil 17. 11. 1909 v Českom Brezove, okres Poltár. Základné vzdelanie získal v r. 1915-21 v Poltári. V r. 1921-28 navštevoval gymnázium v Lučenci, maturoval v triede prof. Jozefa Janka. V r. 1928-33 študoval matematiku a fyziku na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V r. 1934-38 pôsobil ako stredoškolský učiteľ na gymnáziu v Lučenci, v r. 1938-53 na rôznych stredných školách v Bratislave. V r. 1953-69 pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na Katedre matematiky Strojníckej fakulty SVŠT v Bratislave, v r. 1969-74 ako vedúci Katedry matematiky a geodézie na Mechanizačnej fakulte Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre a v r. 1974-77 na PgF v Nitre. Od r. 1977 žil na dôchodku v Bratislave.

Vo vedeckej práci sa zameriaval na lineárnu algebru, najmä na teóriu pologrúp, ... ***Pokr. na str. 6***

Pokr. zo str. 5 ...pričom nové poznatky aplikoval na štúdium vlastností singulárnych lineárnych transformácií. Ako člen autorských kolektívov sa podieľal na tvorbe celoštátnych učebníc matematiky najprv pre JSŠ, neskôr aj pre vyššie priemyselné školy. Profesor František Krňan veľmi aktívne pracoval v Jednote československých matematikov a fyzikov, v r. 1975-77 bol predsedom jej pobočky v Nitre. Zomrel 15. 6. 1987 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne pri Krematóriu v Bratislave.

PhDr. František Mihály

Výročia významných osobností:

KRÚDY Gabriel, PhDr. – 85. výročie nar. (9.11.1929 Lučenec), pamiatkár, historik. Od r. 1971 viedol rekonštrukciu hradu Šomoška, v r. 1987 inicioval úpravu prameňa na náučnom chodníku Šomoška, ktorý bol pomenovaný podľa neho. Zomrel 27.4.1997 v Lučenci.

RELL František – 5. výročie úmrtia (9.11.2009 Bratislava), významný divadelník, učiteľ, režisér, dramaturg, prekladateľ. Pseudonym Fero Novohradčan. Divadlo hrával už ako dieťa v rodnej obci Uhorské a v Poltári. Zakladateľ a v rokoch 1945-54 aj režisér a dramaturg Slov. divadla v Prešove (dnes Divadlo J. Záborského), v rokoch 1954-55 umelecký šéf a šéf činohry DJGT vo Zvolene, 1955-59, umelecký šéf, režisér a dramaturg spevohry Novej scény v Bratislave, zakladateľ a v rokoch 1959-62 umelecký šéf, režisér spevohry DJGT v Banskej Bystrici (dnes Štátna opera). V rokoch 1963-1970 riaditeľ a režisér slávnej Tatra-revue v Bratislave, na troskách ktorého vyrástlo dnešné divadlo L + S. V roku 2003 mu bola udelená Cena ministra kultúry SR, pri príležitosti životného jubilea - 90. narodenín.

GÁBER Ľudovít – 190. výročie nar. (19.11.1824 Lovinobaňa), spisovateľ, publicista, patril k stúpencom Ľ. Štúra a po jeho zbavení profesúry odišiel spolu s ďalšími študentmi z bratislavského lýcea do Levoče. Ešte na lýceu v Bratislave si vyslúžil čestné meno „Lovinobanský pán richtár“. V r. 1850 bol evanjelickým kazateľom v Lovinobani a potom od r. 1867 až do svojej smrti farárom v Kokave nad Rimavicou, zomrel 6.9.1980, je pochovaný na cintoríne v Kokave, kde má obnovený pomník.

BALASSA (Bálint) Andrej, Valentín – 460. výročie nar. (20.11.1554 Zvolen), básnik ľúbostnej poézie a vojenských piesní, žil vo Fiľakove a Šomoške. Zomrel 30. 5. 1594 pri Ostrihome.

EUGEN JÓNA

V novembri si pripomenieme 10. výročie úmrtia (25. 11. 2004) jazykovedca **PhDr. Eugena Jónu, CSc.**, ktorý pochádzal z Veľkej Suchej, dnešnej Hrnčiarskej Vsi

Významný bádateľ v oblasti slovakistiky a slavistiky, dlhoročný hlavný redaktor časopisu Slovenská reč a pracovník Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. V priebehu takmer trištvrte storočia sa venoval vnútorným a vonkajším dejinám slovenského jazyka i dialektológii (najmä novohradským nárečiam), spisovnému jazyku, jazykovej kultúre a výchove, ale bol to aj významný lexikológ a lexikograf. Eugen Jóna je známy ako spoluautor viacerých základných kolektívnych diel slovenskej jazykovedy, napr. matičného Slovníka spisovného jazyka slovenského (1946 – 1949), Pravidiel slovenského pravopisu (1953), Slovníka slovenského jazyka (1968). Slovenského historického slovníka, 2. zväzku Dejín spisovnej slovenčiny a i. Osobitne sa cenia jeho rozsiahle analytické štúdie o významných jazykovedných a kultúrnych osobnostiach 19. storočia – o Pavlovi Jozefovi Šafárikovi, Jurajovi Palkovičovi, Ľudovítovi Štúrovi, Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi, Michalovi Miloslavovi Hodžovi, Martinovi Hattalovi, Jozefovi Viktorinovi, Samovi Czamblovi, Jozefovi Škultétym a i. (Zdroj: www.spravy.sav.sk - Slavomír Ondrejovič: Štafetový kolík jazykovedy)

V roku 2009, pri príležitosti stého výročia jeho narodenia, bola vydaná monografia **Novohradské nárečia**, ktorá vychádza z rukopisnej pozostalosti Eugena Jónu, poprednej osobnosti slovenskej jazykovedy.

Blahoželáme!

Významné životné jubileum oslávi v novembri rodák z Kokavy nad Rimavicou **prof. PhDr. Leon SOKOLOVSKÝ, CSc.**

historik a heraldik, univerzitný profesor, zakladateľ a prvý vedúci Katedry archívnictva a pomocných vied historických na Filozofickej fakulte UK (2000 – 2011). Čestný občan Kokavy nad Rimavicou. Autor kníh Stručné dejiny Malohontu do roku 1803, Správa stredovekej dediny na Slovensku, Pečate a znaky stolíc na Slovensku. Objavil pôvodný historický erb Kokavy zo 16. stor. a inicioval jeho znovu zavedenie do používania. Stál pri zrode Gemersko-malohontskej vlastivednej spoločnosti v Rimavskej Sobote. Je iniciátorom, spoluzakladateľom a od roku 2001 richtárom „Kolešne“– spolku kokavských rodákov v Bratislave.

Rozpracoval niektoré metodologické otázky, nastolil a riešil problematiku terminológie slovenských dejín, správy ako vedy. Spracoval a vydal dva samostatné tituly edícií historických prameňov. Ťažiskom pedagogického pôsobenia prof. L. Sokolovského boli a sú dejiny správy, ktoré prednáša hlavne poslucháčom archívnictva a poslucháčom histórie. Ďalej vyučoval, resp. vyučuje paleografiu, kodikológiu a epigrafiu, paleografický seminár, pramene k dejinám štátu a práva. Doterajšia vedecko-pedagogická činnosť prof. L. Sokolovského bola ocenená Krížkovou medailou za zásluhy o rozvoj slovenského archívnictva (1999).

Publikuje od roku 1972 – počet vedeckých, populárnovedných a ďalších prác, ktoré doteraz uverejnil, vrátane troch knižných monografií, ... *Pokr. na str.7*

Pokr. zo str. 6 ... prevyšuje číslo 300. Osobitne blízky vzťah má k dejinám rodnej obce, Malohontu a Gemera. Venuje sa osobitnému postaveniu Malohontského dištriktu v stoličnej správe Uhorského kráľovstva, čo zúročil v monografii Stručné dejiny Malohontu do roku 1803 (1997). Doteraz jeho najvýznamnejšou prácou je kniha Správa stredovekej dediny na Slovensku (2002). V heraldike a sfragistike zameriava výskum na symboly slovenských miest a obcí. Podieľal sa na objavení, preskúmaní a oživení starých, prípadne vzniku nových vyše 700 mestských a obecných erbov v rámci celého Slovensku. Objavil a spracoval historické podklady pre obnovenie pôvodných erbov Hnúšte, Kokavy nad Rimavicou, Šoltýsky, Utekáča, Klenovca, Tisovca, Rimavskej Seči, Rimavskej Soboty, Rožňavy, Uhorského, Maškovej, Gemerskej Polomy, Revúcej a ďalších miest a obcí.

Z histórie Kokavy nad Rimavicou uverejnil viacero článkov a vydal aj samostatné publikácie. Prispieval do časopisov: Obzor Gemera, Slovenská archivistika, Historický časopis, Historická revue, Verejná správa a novín: Pravda, Obecné noviny, Slovenské národné noviny. Je tiež aktívnym prispievateľom do Slovenského rozhlasu, Slovenskej televízie, Markízy, JOJ-ky a iných médií. Od roku 1968 žije v Bratislave.

Zdroj: www.kokava.sk

Lučenskí literáti na SLOVOMfeste

Banskobystrický festival sa konal 3. a 4. októbra 2014. Heslom prvého ročníka bolo „Tvoriť a byť (o)tvorený!“. Nápad zorganizovať podujatie slova, hudby, divadla a p., sa zrodil z podnetov Marcela Páleša a autorov zoskupenia Generácie Nula. Čas na prezentáciu tvorby literárnych klubov bol určený v piatok **3.10**. od 15.00 do 18.00 hod. v Cult Clube na Hušťáku. Predstavili sa štyri LK z Liptovského Mikuláša, Rimavskej Soboty, Lučenca a Levíc. Náš LK VLAS pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci reprezentovalo sedem autorov. Okrem lektorky klubu, spisovateľky Hany Koškovej, to boli Martin Dzúr, Eva Kmeťová, Ľubomír Činčura, Štefánia Drastíková, Igor Líška a Vladimíra Banská. Súčasťou podujatia bolo vystúpenie folkloristu Vladimíra Homolu a dokument Letom-svetom cestovateľa Jaroslava Burjaniva.

Stalo sa v regióne:

Celoslovenský festival zhudobnených veršov

V našom regióne sa konal už ôsmy ročník Celoslovenského festivalu zhudobnených veršov, prehliadka skupín a sólistov, prezentácia zhudobnenej národnostnej poézie v jazyku maďarskom. Viacdňový festival nie súťažnou formou dáva možnosť na konfrontáciu špičkových skupín a sólistov, ale aj začiatočníkov, pritom chce inšpirovať ďalších záujemcov a talenty, aby sa venovali interpretovaniu zhudobnenej národnostnej poézie.

Festival vyhlasuje dvojročne Republiková rada Csemadoku. Organizátormi podujatia boli Csemadok - Novohradský oblastný výbor so sídlom v Lučenci, Základná organizácia Csemadoku vo Fiľakove a BBSK - Novohradské osvetové stredisko v Lučenci.

*Tohtoročný festival sa konal v dňoch **18.-19. októbra** vo Fiľakove. Galaprogramu sa zúčastnilo celkom 7 účinkujúcich od Komárna až po Kráľovský Chlmec. Hosťom festivalu bola hudobná formácia **Balkan Fanatik** z MR.*

Po galaprograme si na neformálnom stretnutí účastníci a organizátori vymenili názory k celému festivalu. Organizátori ako aj účastníci boli spokojní s priebehom celého festivalu, ktorý prebehol na vysokej úrovni. Všetci sa zhodli na tom, že takýto žáner kultúry je potrebný podporovať, lebo spestrí paletu kultúrnych aktivít v našom regióne. Venujú sa tomu hlavne mladí ľudia a takýto festival im pomôže k zvýšeniu odbornosti a inšpiruje aj ďalších.

Podujatie sa konalo s finančnou podporou Úradu vlády SR, Fondu Gábora Bethlena, a Národneho kultúrneho fondu MR.

Karol Galcsík

VAŠA JASNOSŤ

V Rimavskej Sobote otvorili pod týmto názvom v Mestskej galérii autorskú výstavu **Jana Adamove** z Lučenca. Vernisáž sa uskutočnila v piatok, **17. októbra 2014** o 17.00 hod. a potrvá do 28. novembra. Otvoril ju PhDr. Ľubomír Šárik, riaditeľ MsKS.

Výstavu autor vytvoril ako projekt, ktorý spája: hybridnú a naivnú maľbu, výkresy detí z lučeneckej umeleckej školy, (kde Adamove učí), maľby a objekty domáceho kutila, na ktorých participuje celá rodina - jeho manželka Eva Adamove a deti Hugo, Ema a Teo. Dopĺňajú ich videofilmy, ktoré vytvárajú jeden celok inštalácie výstavy. Experimentálnu inštaláciu výstavy tvorí 12 figúr vyskladaných na stenách galérie z plošných a digitálnych obrazov a z jednej na zemi ležiacej siluety. Výstava Jana Adamove je experimentálnou výstavou, ktorá predstavuje jedinečného autora, tvorcu krátkych filmov, videoinštalácií, akcií a malieb. Koncept tvorby Janka Adamove sa pohybuje od intermediálnych projektov ku klasickým médiám, ktoré sa vzájomne prelínajú a zároveň sa aj spochybňujú. Janko Adamove pristupuje k umeleckému tvoreniu veľmi otvorene, maľbu používa umelecky neklasickým spôsobom – hrá sa s ňou. Obrazy (maľby – kresby – koláže ...) používa ako možnosti pre vyjadrenie myšlienok, ktoré odrážajú jeho dennodenné prežívanie v ...rodinnom, ale aj širšom spoločenskom rámci. Ďalšími prezentovanými prácami inštalovanými na steny do tvarov siluety ľudského tela, sú sto stranový autorský komiksový koncept Majo Marsaj, pozostávajúci z photosopových koláží z textov a videa sprostredkujúci Marsajovu životnú filozofiu. Tiež cyklus malieb a videa s názvom IHRISKÁ. Na výstave je prezentovaná aj recyklovaná videoinštalácia pracujúca so skorším filmom, ktorý vznikol pre doktorandskú prácu Ticho - Búrka - Kolotoč (2009). Tematizuje autenticitu dokumentárneho a hraného filmu, v moderovanej debate v televíznom štúdiu sa rozprávajú fiktívni teoretici filmu, ktorí sú následne predstavení v skutočných životných situáciách a rozhovoroch.

Janko Adamove sa od roku 2000 prezentuje najmä menšími prácami a experimentálnymi videami. Po štúdiách na VŠMU v Bratislave (1994 - 2008) od roku 2004 pedagogicky pôsobí na Katedre intermediálnej a audiovizuálnej tvorby na Akadémii umení v Banskej Bystrici.

Gabriela Garlatyová, kurátorka výstavy

divadelná jeseň 2014

Aj keď počasie divadelníkom neprialo, sviatok divadla v Lučenci sa napriek tomu podarilo otvoriť. Plánovaný happening sa v uliciach mesta **22. októbra 2014** nemohol realizovať tak, ako si to organizátori predstavovali.

Celý deň pršalo, viacerí vedúci detských divadelných súborov nechceli riskovať prechladnutie. Ale? Prišli mladí nadšenci z Divadla Stužka v Kokave nad Rimavicou a chceli si zašantiť aspoň v centre mesta či pred budovou Divadla. Viedol ich moderátor Maťo Gajdoš a okoloidúcim rozdávali festivalové bulletiny.

Pred divadlom pózovali dvaja členovia divadla Teáter Komika.

Samotné otvorenie sa konalo na javisku Divadla B.S. Timravy a otvorila ho **PhDr. Alexandra Pivková**. Nasledovali ukážky z predstavenia „**Príbeh rytiera**“, herci Adrián Ohrádka s Roman Mihálka si hneď získali priazeň prítomných divákov.

Pokr. na str. 9

Po nich vystúpil súbor wroclavského divadla Teatr formy s hrou „**Bitka pôstu s karnevalom“** v réžii Józefa Markockého. Nepekné počasie nahradil pekný zážitok. Dokonca aj teplý čaj si divadelníci mohli dopriať...

Prvý deň skončil, ale festival divadla len začal. Programový plagát ponúka celkom 12 predstavení, z toho 4 študentské. V októbri sa uskutočnilo predstavenie Slovenského divadla Vertigo z Budapešti s hrou „Keď dozrel čas.

Aj mesiac november je doslova prepchatý divadlom. Čo Vás čaká? Divadlo LUDUS a ***Popletená punčocha***, ***Šialené nožničky*** Teatra Wüstenrot, SKD Martin uvedie prvú časť www.narodnycintorin.sk**,** Kármánovci odohrajú ***Týždeň v kaviarni***, vynikajúca ***Čierna komédia*** Divadla Malá scéna STU, ***Nebe na zemi*** v podaní DS z Červeného Kostelca a originálnou záverečnou bodkou, 4. decembra bude Štúdio L+S a ich ***Rybárik kráľovský***. Podrobný program je uverejnený na webovej stránke www.noslc.sk, ale aj v mesačníku Rekus, či na plagátoch v meste. Vstupenky sa predávajú na dvoch miestach – v Mestskom informačnom centre a v kine Apollo. Divadelná jeseň ponúka niekoľko sprievodných podujatí. Okrem semináru pre pedagógov, súťaže Timravina studnička, či detskej improvizačnej ligy, to bude aj Regionálna prehliadka DOS. Uskutoční sa v sobotu **8.11.2014** a predstavia sa na nej 4 divadelné súbory: Divadlo Stužka Kokava nad Rimavicou, Lupočská divadelnícka mládež Strašidlá, DS Havkáčik Tomášovce a DS Timrava z Lučenca. Organizátormi festivalu Divadelná jeseň sú BBSK – Novohradské osvetové stredisko Lučenec, mesto Lučenec, OZ Timrava a OZ Caduceus. Podujatie sa koná s finančnou podporou MK SR, BBSK, V 4 STREAM a Visegrad Fund.

V Rovňanoch to voňalo klobáskami.

Dňa **4. októbra** sa v Rovňanoch uskutočnila súťaž v príprave najkvalitnejšej klobásy. Toto kultúrno-spoločenské podujatie spadá pod nemnohé aktivity **Mikroregiónu Hornohrad**. 8. ročník Prezentačného dňa Mikroregiónu Hornohrad má samozrejme aj svoju bohatú minulosť. Jeho vznik sa spája s májom 1999. Od vtedy toto spoločenstvo pre „svojich“ obyvateľov usporiadalo nespočetné množstvo zaujímavých akcií. Jednou z nich je aj spomínaná periodická súťaž v príprave o „najfajnejšiu kobásu“. Vlaňajšok patril neďalekej obci Ozdín a tohto roku „žezlo“ prevzali Rovňany. Prípravy boli náročné, ale výsledok stál za to. Starostka Rovnian **Jana Cabanová**, ktorá prevzala nad touto akciou záštitu, myslela aj na tie najmenšie detaily. Čo však nevedela ovplyvniť bolo počasie. To sa z rána ukazovalo, že „pochová“ celé jej snaženie. Nakoniec sa predsa len „umúdrilo“ a kultúrny program mohol začať. Po úvodnej básni o rodných Rovňanoch, v podaní Eleny Matejkovej, vystúpili so svojím programom deti z MŠ a ZŠ Uhorské. Po nich zahrali a zaspievali súrodenci Rendekovci a detský ľudový súbor Kukučka. Hrou na heligónke návštevníkov zasa tešil domáci rodák Ján Kantorák. Záver sa niesol v podaní ľudovej hudby Ďatelinka a folklórneho súboru Jánošík z Fiľakova. Synchrónne s kultúrnym programom sa súťažiace družstvá z 9 obcí patriacich do Mikroregiónu Hornohrad (Rovňany, Málinec, Hradište, Krná, Uhorské, Ozdín, Zlatno, České Brezovo a Cinobaňa) a hostí z Veľkej Vsi, snažili pripraviť čo najchutnejšiu hornohradskú klobásu.

Súčasťou každej poriadnej akcie je aj tombola. O 30 rôznych cien od štedrých sponzorov bol obrovský záujem. Zatiaľ čo sa tombolové darčeky odovzdávali, súťažiaci už netrpezlivo očakávali hodnotiacu komisiu s konečnými výsledkami. Najchutnejšiu, najkvalitnejšiu klobásu nakoniec pripravil tím z obce Hradište. Na 2. mieste skončilo Uhorské a 3. priečku obsadili hostia z Veľkej Vsi. Najúspešnejším kolektívom starostka Rovnian odovzdala pamätné diplomy a výrobky z krištáľu. Na záver vydareného podujatia p. Jana Cabanová poďakovala všetkým zúčastneným, sponzorom a súťažiacim a samozrejme svojim spoluobčanom, ktorí neváhali dopomôcť k tomu, aby ich domáce podujatie dopadlo k spokojnosti všetkých. Za vytvorenie príjemnej atmosféry sa občanom poďakoval aj predseda Mikroregiónu Hornohrad **Ing. Igor Čepko**. Posledné slovo si zobrala starostka obce Krná Drahoslava Hricová, ktorá všetkých návštevníkov pozvala na 9. ročník, ktorý sa uskutoční na budúci rok práve v tejto obci.

Mgr. Peter Sabó, moderátor akcie

Lučenskí literáti na SLOVOMfeste

Napísali nám: Timravin chodníček

Lučenec-Polichno-Ábelová. V sobotu 4.10.2014 sa konal už 23.ročník literárno-turistického pochodu „Timravin chodníček“. Tento turistický pochod sa už tradične začína pri Gymnáziu Boženy Slančíkovej Timravy v Lučenci. I dnes, napriek nie najpriaznivejšiemu počasiu, tu **Ing. Alena Rezková**, predsedníčka Domu Matice slovenskej v Lučenci, privítala milovníkov prírody a turistiky všetkých vekových kategórií. Gymnazisti si pripravili krátke literárne pásmo, ktorým tak, ako i **PaedDr. Elena Melicherová**, riaditeľka gymnázia, vo svojom príhovore, pripomenuli prítomným Timravinu literárnu tvorbu a jej odkaz pre ďalšie generácie.

Následne sa spoločne autobusmi presunuli do Polichna, ktoré ich srdečne privítalo. Tu sa ku nim prihovoril **Pavel Kyseľ**, starosta obce Polichno. Navštívili múzeum B. S. Timravy, ktoré je zriadené na evanjelickej fare, v rodnom dome spisovateľky, na ktorom je nainštalovaná i pamätná tabuľa, ku ktorej **Ing. Branislav Hámorník**, prednosta Obvodného úradu v Lučenci a predstavitelia Matice slovenskej položili vence. Účastníci tohto pochodu si na farskom dvore pozreli aj výstavku výtvarných prác a v evanjelickom kostole sa im prihovoril okrem **Juraja Holeka**, diakona ECAV v Polichne, **Mgr. Ivan Mucha**, senior novohradského seniorátu. A keďže tento rok Matica slovenská vyhlásila za rok kráľa Svätopluka, ako vo svojom príhovore pripomenul starosta Polichna a zároveň si v ňom pripomíname aj 170 rokov od vzniku slovenskej hymny, tak po skončení príhovoru Mgr. I. Muchu si účastníci zaspievali všetky štyri verše skladby Nad Tatrou sa blýska od Janka Matúšku. Potom sa už účastníci literárno-turistického pochodu, občerstvení a zahriati čajom, vybrali autobusmi do Ábelovej, v ktorej ich privítal **Viliam Köröši**, starosta obce. Navštívili tam pamätnú izbu B. S. Timravy a vybrali sa na pochod, ktorý viedol cez Ábelovské lazy, vrch Bralce /obľúbené miesto turistov, z ktorého, pokiaľ nie je zamračené, vidno do ďalekého okolia a na ktorom sa turisti najbližšie opäť stretnú 8. novembra na tradičnom Karolovskom výstupe/ do Polichna, kde bolo pre nich nachystané občerstvenie. Po doplnení energie sa k účastníkom 23. ročníka literárno-turistického pochodu prihovorila **PhDr. Miroslava Babicová**, predsedníčka MO MS v Polichne, ktorá zároveň vyhlásila výsledky 3. ročníka výtvarnej súťaže „**Maľujeme Timravu**“, do ktorej sa tento rok zapojilo 92 žiakov ZŠ, SŠ a ZUŠ. Na základe rozhodnutia odbornej poroty v I. kategórii vyhrala **Júlia Štupáková** zo ZŠ Divín, v II. kategórii sa na 1. mieste umiestnil **Lukáš Štupák**, ktorého obrázok zaujal i účastníkov tohto pochodu a bola mu udelená i cena účastníka turistického pochodu. V III. kategórii vyhrala práca **Karin Csepeovej** zo ZUŠ vo Fiľakove. Školám, ktoré mali víťazov v jednotlivých kategóriách, obec Polichno zároveň venovala finančný príspevok na nákup učebných pomôcok. Oceneným žiakom a ich učiteľom gratulujeme a všetkým, ktorí sa do súťaže zapojili ďakujeme, že aj takýmto spôsobom zachovávajú slovenskú kultúru. Ceny do výtvarnej súťaže i do tomboly venovali: obec Polichno, Dom MS v Lučenci, Evanjelická cirkev a.v., MO MS v Polichne a Novohradské noviny, za čo im patrí poďakovanie. V tento deň si i napriek občasnému dažďu na Polichne mohli prísť na svoje všetci. Milovníci prírody, turistiky, milovníci histórie, ktorí si okrem pamätnej izby v Ábelovej, mohli pozrieť v Polichne múzeum B. S. Timravy, evanjelický kostol, bývalú školu, kde je zriadená výstava „**Škola našich predkov**“ i dom MO MS v Polichne, v ktorom je zriadená stála expozícia pripomínajúca minulosť obyvateľov Polichna. Na záver Timravinho chodníčka si na svoje prišli i milovníci folklóru, ktorým príjemný kultúrny zážitok pripravili svojim vystúpením folklórne súbory ÚVRAŤ z Poltára, JÁNOŠÍK z Fiľakova a heligonkár Ľubomír Mišík s mladou speváčkou Biancou Molnárovou. Na konci dňa sa turisti rozišli do svojich domovov so želaním, aby sa o rok znova stretli, a to už na 24. ročníku literárno-turistického pochodu „Timravin chodníček“.

Miroslava Babicová

Regionálny gurmánsky deň

11. októbra 2014 sa uskutočnila v našej obci po prvýkrát súťaž vo varení tradičných jedál.

Mikroregión SINEC-KOKAVSKO, ktorému predsedá náš starosta, Ing. Ján Chromek a Obec Kokava nad Rimavicou, boli organizátormi Regionálneho gurmánskeho dňa, ktorého zámerom bola súťaživosť jednotlivých družstiev v príprave a varení tradičných jedál obcí nášho regiónu. Mikroregión prezentovala aj pani Milada Kochanová, tajomníčka, ktorá mala na starosti prvotnú prípravu podujatia – pozvánky, propozície, plagáty. Program moderovala Jana Krotáková a Július Zajac st. O jesennú výzdobu sa postaralo MKS, ktoré zároveň ďakuje Zuzke Dekanovej za krásne vyrezané tekvičky a rodine Janke Radičovej.

Tradičné chutné jedlá pripravovali prihlásené družstvá: z Utekáča 2 družstvá – HUTNÍČKY A MAJSTRI SVETA, z Klenovca – SUSEDIA SPOZA KOPCA, Hnúšte – SPOD SINCA, z Hradišťa – PRE HRADIŠTE, OBEC UHORSKÉ, BRDÁRI Z VEĽKEJ VSI, TUPPERWARE TÍM z Rimavskej Soboty a tri družstvá z Kokavy nad Rimavicou – KOKAVSKÍ HOKEJISTI, KOTOŠKÁRI a SENIORKY V AKCII.

Odborná porota v zložení: **MUDr. Andrea Baníková**, **Július Zajac st.** a **Mgr. Štefan Aschenbrenner** hodnotila vzhľad, chuť, vôňu, konzistenciu ako i servírovanie jedla. Porota mala ťažkú úlohu, pretože všetky navarené jedlá boli vynikajúce, ale rozhodla takto:

1. miesto získalo súťažné družstvo **PRE HRADIŠTE** z Hradišťa, navarili zaujímavú a chutnú fugasovu kapustnicu, 2. miesto patrilo **Kotoškárom** z Kokavy n/R., ktorí pripravili celé menu (strapkáč, krompľaníke s meltou a harovce) a tretí skončili **Kokavskí hokejisti**, varili bryndzové halušky a halušky s kapustou.

Víťazi boli odmenení vecnými cenami a diplomami. Každé družstvo dostalo ďakovný list za účasť. Zvyšné porcie jedál ponúkli súťažiaci na ochutnávku pre účastníkov podujatia za symbolický príspevok.

REGIONÁLNY GURMÁNSKY DEŇ

Sprievodným podujatím bolo vystúpenie heligonkárov, ľudovej hudby folklórneho súboru Kokavan a Dychovej hudby Kokavčanka. *Mikroregión Sinec-Kokavsko a Obec Kokava nad Rimavicou ďakuje všetkým obciam, ktorých družstvá sa zúčastnili tohto pekného podujatia. K výbornej atmosfére prispelo aj krásne slnečné počasie. Návštevníkom sa podujatie páčilo, takže o rok sa stretneme znova.*

Jana Krotáková, vedúca MKS Kokava nad Rimavicou

Navštívili sme Kraków...

V piatok **17.októbra 2014** sa žiaci a učitelia Cirkevnej základnej školy sv. Jána Bosca v Lučenci zúčastnili duchovno – náučnej exkurzie v poľskom kráľovskom meste Kraków. Obdivovali sme veľkosť a krásu baziliky Božieho Milosrdenstva v Krakówe Lagievnikách, kde sme aj my dostali milosť zúčastniť sa sv. omše priamo pri relikviách svätej sestry Faustíny. Sv. omšu nám odslúžil náš bývalý duchovný otec Motýľ, ktorý teraz pôsobí v Banskej Bystrici. V centre mesta sme navštívili slávnu Jagelovskú univerzitu, kde študoval aj Ján Pavol II. Tam sme prezreli výstavu geografických prístrojov, pomôcok, máp, glóbusov a písomností. Previezli sme sa v 8-miestnych elektrických vláčikoch a spoznali historické objekty centra Krakówa, sochy národných hrdinov, spisovateľov, múzeí, ochranných múrov so slávnym Barbakanom a mnohé ďalšie. Konečná bola pod kráľovským zámkom na vrchu Wavel pri brehu Visly. V kráľovskej katedrále sme obdivovali nádhernú výzdobu, pamiatky, obrazy, sochy a náhrobky slávnych zakladateľov Poľska, ...

Pokr. na str. 12

Pokr. zo str. 11 ....svätého patróna Poľska biskupa Stanislava a sv. Hedvigu - kňažnú, slávnych zakladateľov Poľského kráľovstva, kráľa Jagelovského, ale aj iných veľkých osobností Poľska.

Tento deň poslúžil zúčastneným žiakom a učiteľom ako praktická ukážka rozširovania si vedomostí z viacerých vyučovacích predmetov.

Štefan Šprlák

Medzi oblakmi – fiľakovské letisko slávnej pamäti

Hradné múzeum vo Fiľakove otvorilo ***29. októbra 2014*** *o 16,00 hodine v galérii Mestského vlastivedného múzea výstavu pod názvom „Medzi oblakmi – fiľakovské letisko slávnej pamäti“. V súčasnosti už málokto vo Fiľakove vie, že v rokoch 1948-1954 fungovalo v mestečku letisko. Pod kopcom Vereška bol postavený hangár s rozlohou 360 metrov štvorcových a bola vytvorená letisková plocha s najväčšou celkovou dĺžkou 850 metrov a najväčšou šírkou 600 metrov. Mladí piloti miestnej odbočky Slovenského národného aeroklubu lietali hlavne na klzákoch Gleiter, vetroňoch Krajánek, Galánka, Šohaj a motorovom lietadle Piper. Na fiľakovskom letisku však pristávali aj vážnejšie lietadlá, ako Aero 45 a Storch. Prvým organizátorom miestneho leteckého diania bol Július Jelenský a leteckým inštruktorom Štefan Bódi. Z miestnych chlapcov sa profesionálnymi pilotmi stali Jozef Csaba, lietajúci na jednomotorovom poľnohospodárskom lietadle Čmelák, ďalej Jozef Jokl a Ladislav Varga, ktorí sa stali kapitánmi na dopravných lietadlách Československých aerolínií a precestovali veľký kus sveta. Po zániku miestneho letiska pokračovali fiľakovskí piloti v lietaní na letisku Ľadovo v Lučenci a neskôr v Boľkovciach. Múzeum pozbieralo približne stopäťdesiat dobových fotografií od niekdajších miestnych pilotov, ale aj modelárov a parašutistov. Na výstave ich spolu s ďalšími originálnymi dokumentmi a predmetmi – so zápisníkmi letov, mapami, leteckými kuklami a prístrojmi používanými v letectve – budú môcť vidieť návštevníci do 3. decembra 2014.*

Mgr. Attila Agócs, PhD., riaditeľ HM Fiľakovo

Oznam! **Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyhlásilo nový ročník dotačného systému na rok 2015, ktorý obsahuje 8 dotačných programov. Termín uzávierky predkladania žiadostí je 5. december 2014 pre program 7 - Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť Všetky informácie sú uverejnené na stránka MK SR: www.culture.gov.sk v časti Dotácie 2015.**

Plán výstav NMG v Lučenci - november 2014

Katarína Acél - Gáliková - „Portréty“

- **14.11. - 14. 12. 2014**

Autorská výstava fotografií Kataríny Acél - Gálikovej, rodáčky z Lučenca, absolventky štúdia v ateliéri Tibora Huszára. Dokumentárna a reportážna fotografia je pre ňu spôsobom vyjadrovania sa o dobe, v ktorej žije. Inklinuje k čiernobielej fotografii, snaží sa zachovávať prirodzenosť a retušuje len portréty na výslovnú žiadosť. Pracovala na projektoch: Medzi kvapkami dažďa - Autizmus, svet pravdy, Dedinčania z Hradišťa, Rádio_FM vo fotografii a Ženušky zo Šoltýsky. V rámci reportáže sa našla v koncertnej fotografií, ktorej sa venuje od r. 2009, odvtedy fotografovala niekoľko desiatok koncertov a festivalov. Od roku 2011 je členkou tímu fotografov Agentúry Pohoda, ktorá organizuje najväčší slovenský hudobný festival - Bažant Pohoda.

Na výstave v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci návštevníci uvidia prvý krát diplomovú prácu autorky s názvom „Rádio_FM vo fotografii (2010-2011)“, ktorá bola doteraz prezentovaná len v knižnej forme. Tvorí ju 57 originálnych portrétov zamestnancov Rádia_FM (RTVS) z rokov 2010 a 2011. Ďalšia kolekcia predstaví reportážne portréty známych i menej známych osobností slovenského politického a kultúrneho života. Snímky vznikli počas jej práce pre slovenské médiá a tlačovú agentúru SITA, ktorá bola súčasťou výskumu dizertačnej práce s názvom „Fenomén reportážnej fotografie na Slovensku od roku 1989 po súčasnosť“. V roku 2013 prezentovala svoju koncertnú fotografickú tvorbu na autorskej výstave „Da Capo...“ v Bratislave (repríza v Trnave a v Prešove). Teraz sa rozhodla predstaviť ju aj na domácej pôde. Portréty známych hudobníkov tvoria poslednú časť rozsiahleho súboru.

Pokr. na str. 13

Cieľom autorky je zachytiť ľudí v rôznych podobách a polohách. Odhalí ich na reportážnych snímkach i na štylizovaných záberoch, v ktorých sa vždy snaží podčiarknuť charakter zobrazovanej osobnosti.

- **Poklady minulosti**

Stála expozícia z najcennejších zbierok Novohradského múzea a galérie z archeológie, histórie, etnológie a výtvarného umenia. Návštevníci môžu obdivovať poklady z doby bronzovej, strieborný poklad mincí zo Šuríc, kópie zlatého pokladu objaveného v krypte kalvínskeho kostola v Lučenci, nálezy z archeologických lokalít Radzovce a Fiľakovo, historické sklo a smalty z produkcie už zaniknutých sklární a smaltovní, ľudovú hrnčinu z Haliče a okolia, župné kreslá a nábytok z interiéru Haličského zámku, ukážky najstarších historických kníh a výber z tvorby významných výtvarných umelcov novohradského regiónu.

Katarína Köbölová, NMG Lučenec

KAM ZA KULTÚROU

BBSK – Novohradské osvetové stredisko Lučenec

divadelná jeseň

Organizovaná v spolupráci s mestom Lučenec, OZ Timrava a OZ Caduceus

4.11. Divadlo LUDUS Bratislava
– POPLETENÁ PUNČOCHA,
študentské predstavenie
Miesto: Divadlo B.S. Timravy
o 10.00 hod., vstupné: 2,- €

5.11. Teatro Wüstenrot Bratislava
Paul Pörtner: ŠIALENÉ NOŽNIČKY
Miesto: kino Apollo o 18.00 hod.,
vstupné: 12,- €

11.11. Slovenské komorné divadlo Martin
Róbert Mankovecký Dodo Gombár:
www.narodnycintorin.sk – 1.časť
Miesto: Divadlo B.S. Timravy
o 18.00 hod., vstupné: 12,- €,
v predpredaji 10,- €

26.11. Divadlo J. Kármána Lučenec
– Týždeň v kaviarni/
Egy hét a kávéházban
predstavenie v maďarskom jazyku
Miesto: Café Lehár Reduta
o 18.00 hod., vstupné: 3,- €

26.11. Divadlo Malá scéna STU Bratislava
Peter Shaffer: **ČIERNA KOMÉDIA**
Miesto: Divadlo B.S. Timravy
o 18.00 hod., vstupné: 4,- €

27.11. Divadlo Malá scéna STU Bratislava
Peter Shaffer: **ČIERNA KOMÉDIA,**
študentské predstavenie
Miesto: Divadlo B.S. Timravy
o 8.30 a 11.00 hod., vstupné: 2,- €

28.11. Divadelní soubor NA TAHU Červený Kostelec
Jiří Voskovec, Jan Werich:
NEBE NA ZEMI

Miesto: Divadlo B.S. Timravy o 18.00 hod., vstupné: 3,- €

Sprievodné podujatie:

8.11. Regionálna prehliadka DOS
– Divadelný súbor Timrava Lučenec, Divadelný ochotnícky súbor Havkáči Tomášovce, Lupočská divadelnícka mládež Strašidlá, Divadlo Stužka Kokava nad Rimavicou
Miesto: Divadlo B.S. Timravy
o 10.00 hod., vstupné: 1,- €

November
Ľubomír Činčura – výber...
autorská výstava fotografií
miesto: vestibul NOS Lučenec
od 8.00 do 15.00 hod.

Do 14.11.
Regionálna výstava FOTOGRAFIÍ
členov OŠ AMFO,
miesto: Malá galéria Domu Matice slovenskej Lučenec

18.-21. 11. Európsky týždeň boja proti drogám,
miesto: školy v regióne

24.11. Literárny klub V.L.A.S.
– stretnutie členov, prezentácia a rozbor tvorby
miesto: NOS Lučenec
o 15.30 hod.

BBSK – Novohradská knižnica Lučenec

12.11. **Literárny Lučenec 2014**
– vyhodnotenie celoslovenskej literárnej súťaže,
miesto: Mestský úrad Lučenec
o 10.00 hod.

November
Jesenné čítanie
so spisovateľom
Petrom Gajdošíkom spojené s pasovaním prváčikov za čitateľov knižnice

Výstavy na oddelení náučnej literatúry:

10.11.-30.11.
Výstava komiksu
Martiny Blažičkovej

Do 19.11.
„Najkrajšie knihy a propagačný materiál o Slovensku 2014“

Mesto Lučenec – mestský úrad, oddelenie školstva, sociálnych vecí, kultúry a športu

1.- 2.11. ZLOMENÉ KRÍDLA – spomienka na zosnulých, miesto: pri veľkom kríži na lučenskom cintoríne o 17.00 hod.

7.11. SPIEVANKOVO, miesto: Kino Apollo o 17.00 hod.

9.11. NEDEĽA MÓDY – módna prehliadka, miesto: Dvorana Reduty o 17.00 hod.

13.11. RIKKON A TALENTY, miesto: Divadlo B.S. Timravy o 17.00 hod.

14.11. TIMRAVINA STUDNIČKA - celoslovenské kolo súťaže v prednese pôvodnej slovenskej prózy, miesto: Obradná miestnosť MsÚ, Kino Apollo o 9.00 hod.

Fiľakovo

Výstava „**Miniatúrne dejiny – Cínoví vojaci od staroveku po II. svetovú vojnu**“ Otvorená do: 15.11.2014, miesto: Bebekova bašta

Výstava „**Vayszada + 8 - Fiľakovo a Lučenec na fotografiách po 55 rokoch**“ Otvorená do: 15.11.2014, miesto: Bebekova bašta

Výstava „**Medzi oblakmi - Fiľakovské letisko slávnej pamäti**“ Otvorená do: 03.12.2014, miesto: Mestské vlastivedné múzeum – galéria

12.11. Koncert „Rájátszás - Poézia vs. Pop (Erdős Virág, Recsó Krisztián, Kollár-Klemencz László)“, miesto: Základná umelecká škola o 16.00 hod., organizátor: Hradné múzeum

14.11. PATRIA - celovečerný program MFS Rakonca a jeho hostí Miesto: MsKS o 18.00 hod., organizátor: OZ Rakonca, CVČ IUVENES

21.11. „POHĽAD SPÄŤ“ kult. program na počesť 50. výročia založenia ZŠ s VJM Mládežnícka Miesto: MsKS o 16.00 hod., organizátor: ZŠ Mládežnícka s VJM

23. -30.11. II. JESENNÝ DIVADELNÝ FESTIVAL VO FIĽAKOVE

Miesto a organizátor: MsKS, vstupné: PERMANENTKA NA VŠETKY PREDSTAVENIA ZA 5,- €

23.11. 18:00 hod. Divadlo ZSÁKSZÍNHÁZ Stephen King: **TORTÚRA** thriller - pre obecenstvo nad 16 rokov, vstupné: 2,- €

25.11. 18:00 hod. Divadlo ZSÁKSZÍNHÁZ Stephen King: **TORTÚRA** thriller - pre obecenstvo nad 16 rokov, vstupné: 2,- €

26.11. 09:00 hod. Divadlo MALÁ SCÉNA STU Bratislava, Peter Shaffer: **ČIERNA KOMÉDIA** - pre študentov a žiakov

26.11. 18:00 hod. Divadlo „ÉDES KETTES“ Eve Ensler: **Podlosť** - interview - pre obecenstvo nad 18 rokov, vstupné: 2,- €

27.11. 18:00 hod. Divadlo MALÁ SCÉNA STU Bratislava, Peter Shaffer: **ČIERNA KOMÉDIA**, vstupné: 3,- €

28.11. 10:00 hod. DS APROPÓ Fiľakovo **„ÖRÖMMESÉK“** divadelná hra - pre žiakov ZŠ

28.11. 18:00 hod. Divadlo Józsefa KÁRMÁNA – Lučenec **TÝŽDEŇ V KAVIARNI** - kabaret, vstupné: 2,- €

29.11. 18:00 hod. České divadlo - „NA TAHU“ - Červený Kostelec, **„NEBE NA ZEMI“** - hra, vstupné: 2,- €

30.11. 18:00 hod. Divadlo ZENTE FERENC SZÍNHÁZ – Salgótarján „**LILIOMFI**“ - hudobná veselohra, vstupné: 3,- €

Poltár

7.11. Slávnostný koncert a výstava pri príležitosti 40. výročia umeleckého školstva a ZUŠ v Poltári, miesto: Dom kultúry o 15.30 hod.

MEDIÁLNI PARTNERI - MEDIÁLNI PARTNERI - MEDIÁLNI PARTNERI

tv LOCAL | Mestské noviny | kam do mesta | Folklór

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. **ISSN** 1338-9939, **IČO** 45 020 094, **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová **ZODPOVEDNÁ:** Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci
E-mail: noslc@noslc.sk , abelovskv@noslc.sk. **TLAČ:** NOS v Lučenci , www.noslc.sk **NEPREDAJNÉ**